

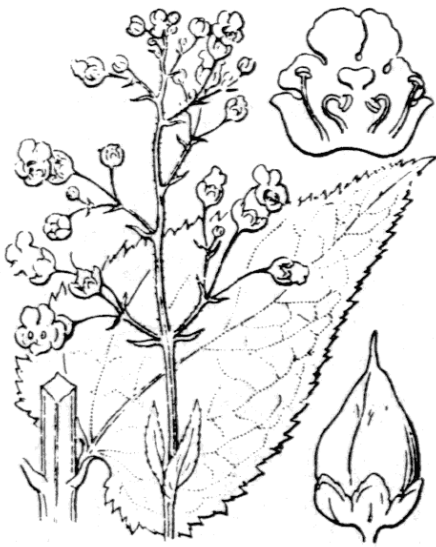
SETGE

Scrophularia nodosa L.

[1753, Sp. Pl. : 619] $2n = 36$

Làmina: THOMÉ, OTTO WILHELM

Scrophularia nodosa. Foto: JEAN-JACQUES HOUDRÉ

Scrophularia nodosa. Foto: JULIEN BARATAUD

NOMS POPULARS

- Alemany:** Knotige braunwurz/Braunwurz / Echte braunwurz / Feigwurzel / Knotenbraunwurz / Knotenwurz / Medizin braunwurz / Nachtgewächs / Skrofel
- Anglès:** Figwort/Carpenter's square / Carpenters square / Carpenter's square / Common figwort / Kernelwort / Knotted figwort / Rosenoble / Scrofula plant / Scrophula plant / Throatwort / Woodland figwort
- Àrab:** غذب عقدي
- Basc/Euskera:** balarrbelz, belarbeltz bikordun, belarbeltza (2), belarbeltzbikorduna, belarbetz, belarrbelt bikordun, belarrbelz.
- Castellà:** Escrofularia/ Hierba de lamparones / Hierba de San Pedro/ Escrofularia terrestre/ Hierba de apostema/ Hoja mora
- Català:** Setge/ Escrofulària/ Herba dels humors/ Herba dels humors freds/ Setgera/ Herba de tot mal

Danès:	Knold-brunrod / Knoldbrunrot / Knoldet brunrot / Knoldet brunrod
Eslovac:	Krtičník hľuznatý
Eslovè:	Črnobina navadna / Navadna črnobina
Estonià:	Harilik sealõuarohi
Feroès:	Bøllut brúnrót
Finlandès:	Syyläjuuri/Nivelikäs syyläjuuri / Syyläruoho / Tummasyyläjuuri
Francès:	Scrophulaire noueus/Scrofulaire à racine noueuse / Scrofulaire noueuse
Gaèlic:	Fothram/Donnlus
Gal·lès:	Gwrnerth/Dail duon bach / Dail duon da / Deilen ddu dda / Goreunerth / Gornernth / Gwenith y gog / Meddyges ddu / Melyn y gwanwyn
Gallec:	albichorno, albitorno, escrofularia, ferreña, herba concheira, herba cura-carnes, herba das ferreñas, herba das porcas, herba de San Pedro, herba dos conchos, herba dos divesos, herba dos lamparóns, herba lombrigueira, herba nodosa, herba seoane, herba-ferreña, tira, zumbón.
Holandès:	Knopig helmkruid
Hongarès:	Csomós görvélyfű / Göcsös görvélyfű
Islandès:	Hnúðrót
Italià:	Scrofularia nodosa/Castagnola
Noruec:	Halsbyllrot / Knubbrot / Lungerot / Purkerot / Brunrot
Polonès:	Trędownik bulwiasty
Portuguès:	Escrofulária fétida/
Rus:	Норичник узловатый/Норичник шишковатый
Suec:	Torsnässlå / Flenört
Turc:	Adi sıraca otu/Siracaotu
Txec:	Krtičník hliznatý
Ucrainès:	Ранник вуздуватий

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

La família de les Escrofulariàcies es distingeix per tenir flors gamopètales, superovàriques, anisostèmones, fruit en càpsula, fulles oposades.

Dins la família de les Escrofulariàcies, el gènere *Scrophularia* es distingeix pel calze amb 5 lòbuls iguals, corol·la ni gibosa ni amb esperó, planta verda, més de 2 estams per flor, corol·la tubulosa, flors petites amb el lòbuls menuts.

Dins el gènere (que compta amb unes 300 espècies), *Scrophularia nodosa* es distingeix per tenir els sèpals amb un voraviu de 0.2 mm escariós, en rizoma nodulós, pubescència només als nusos de la tija (plena per dins, i de secció quadrangular), fulles pràcticament enteres, dentades, bràctees sense voraviu escariós, planta perenne, estaminodis reniformes, corol·la de color porpra barrejat amb groc verdós clar.

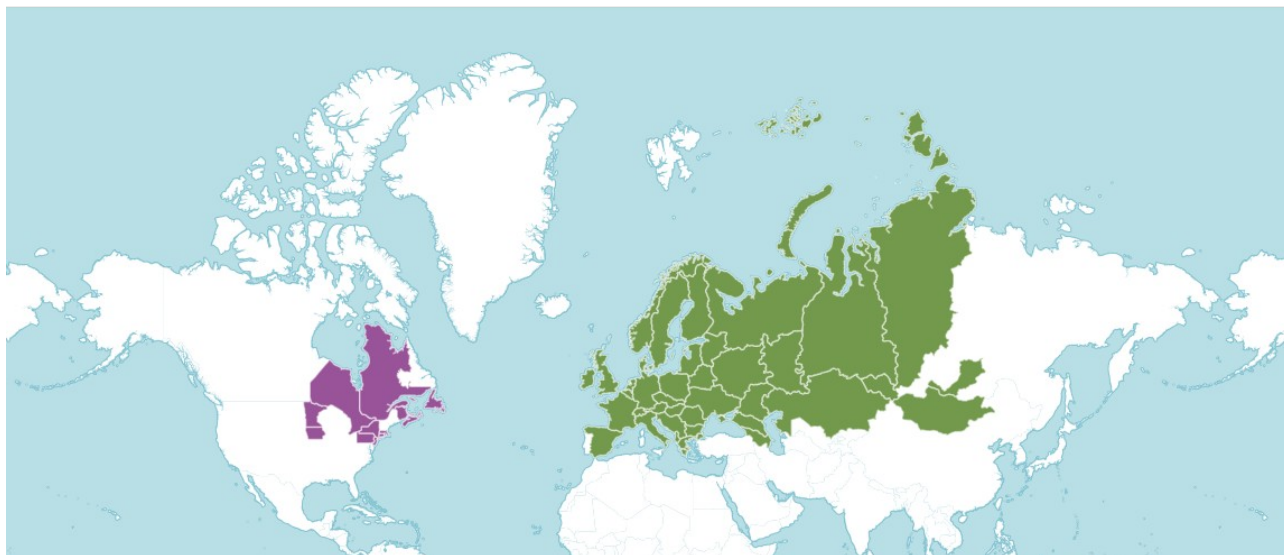
Scrophularia nodosa és una planta herbàcia perenne, glabrescent, excepte als nusos i zona apical. Les tiges poden arribar a fer 1.5 m d'alçària i poden ser ramificades. Les fulles enteres, pinnatinèrvies, de color verd fosc; les inferiors amb el limbe de 5-13 × 3-8 cm, oblongues més o menys amples, agudes, de base arrodonida o truncada, de marge crenat-serrat o dentat; peciol de 0.8-3.5 cm. Fulles superiors amb limbe de 3-12.5 × 1.7-7 cm, oval-lanceolat, agut, serrat o denticulat; amb peciol de 0.2-1.5 cm. Inflorescència de 7-37 cm amb l'eix glandulós o pubèrul en cimes en dicasis compostos. Les cimes inferiors amb fins a 12 flors, oposades; les superiors amb 4-9 flors, alternes. Bràctees inferiors de fins a 75 × 42 mm, similars a les fulles; les altres de 4-15 × 0.5-2 mm, linears o lanceolades, subulades, enteres o serrulades, sense voraviu escariós, glabres o finament glanduloses al marge. Peduncles inferiors de fins a 38 mm, les altres de 4-22 mm en general més llargs que les bràctees, glandulosos o pubèruls. Bractèoles de 0.7-4.5 mm, linears, sense voraviu escariós, glabres o finament glandulosos. Calze de 2-3.8 mm amb 5 sèpals ovals o oblongs, obtusos, glabres, amb voraviu escariós de 0.2 mm, denticulat, de color verd blanquinós brut o tenyit una mica de porpra. Corol·la de 5-8 mm, bilabiada de color verd castany tenyit de porpra en part, amb el tub verdós o una

mica violeta. Llavi superior tacat de violeta. Anteres grogues. Estaminodi de 0.8-1.2 × 1-1.8 mm, amplament oval o reniforme, porpra-castany. Càpsula de 4.5-8 × 3.5-6 mm, ovoide o piriforme, verdosa quan tendra. Llavors de 0.6-1 × 0.4-0.6 mm de color castany negrós.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es fa en fondals humits nitròfils o en terres remenades vora habitatges fins l'estatge subalpí. A la península pràcticament es troba només a la zona de més al Nord. A Catalunya es pot trobar a la meitat NE. És més probable trobar-la a les vernedes amb:

<i>Alnus glutinosa</i>	<i>Cornus sanguinea</i>	<i>Lapsana communis</i>
<i>Aquilegia vulgaris</i>	<i>Corylus avellana</i>	<i>Oxalis acetosella</i>
<i>Athyrium filix-femina</i>	<i>Dryopteris filix-mas</i>	<i>Poa nemoralis</i>
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	<i>Fragaria vesca</i>	<i>Rubus glandulosos</i>
<i>Cardamina impatiens</i>	<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Sambucus nigra</i>
<i>Circaea lutetiana</i>	<i>Geranium robertianum</i>	<i>Viola sylvestris</i>
	<i>Geum urbanum</i>	

Scrophularia nodosa al món, segons «Plants of the World»

HISTÒRIA

Per a NICHOLAS CULPEPER (segle XVII) el «*fig-wort*» o «*throat-wort*» és planta regida per Venus. És un bon remei contra la gota. La planta, presa, o aplicada per fora contra el coàguls. També contra les hemorroides, ferides, contusions. Per a les úlceres malignes o per a les pigues o taques de la cara, i fins i tot per a a lepra, va bé el destil·lat de la planta sencera.

ESOTERISME

Dur una rel collida la nit de Sant Pere penjada del coll evita l'ictus durant tot l'any.

LITERATURA

«Pel fetge, setge». «Qui gasta fulles de setge, no necessita metge». «De la casa que en té el setge se'n pot ben entornar el metge».

PROPIETATS MEDICINALS

- amargant
- analgèsica
- antihelmíntica
- antiinflamatòria
- antioxidant
- cicatritzant
- cordial
- depurativa
- diürètica
- espasmolítica
- hepàtica
- laxant
- sudorífica
- vulnerària

USOS MEDICINALS

- abscessos
- acne
- amigdalitis bacteriana
- artritis
- bronquitis
- càncer
- carn-esqueixats
- cistitis
- condilomes
- contusions
- cremades
- cucs intestinals REL
- dermatitis
- diabetis
- dolors
- èczema
- edemes
- escròfules
- ferides
- furóncols
- ganglis limfàtics inflats
- gangrenes
- goll (gàrgares)
- hemorroides
- hidropesia
- icterícia
- lepra
- limfedema
- mala circulació
- mastitis
- picors
- pielonefritis
- pigues
- psoriasis
- pulmonia
- restrenyiment
- sarna
- tuberculosi
- úlceres

HOMEOPATIA

- abscessos
- acne
- dermatitis
- escròfules
- ganglis inflats

PREPARATS

Les rels triturades amb llard de vaca que no estigui rànica es mantenen en una olla de fang dues setmanes, dins una cova i en acabat s'escalfa la barreja i es filtra per guardar-la quan l'hagem d'emprar. S'aplicarà a escròfules, hemorroides o petits tumors.

Vi: en 1 L de vi blanc s'hi deixen macerar 50 g de rels tendres ratllades durant 15 dies i en acabat es cola i es guarda en racó fosc i fresc.

POSSIBLE INTOXICACIÓ

Almenys als animals els fa orinar vermell. Podria paraitzar el cor si se'n pren molta. En tot cas no convé als qui pateixin de taquicàrdia.

PRINCIPIS ACTIUS DE LA SCROPHULARIA NODOSA

- acetil-harpagòsid
- àcid butíric
- àcid cafeic
- àcid cafetànic
- àcid cinàmic REL
- àcid clorogènic
- àcid ferúlic
- àcid iso-ferúlic
- àcid p-cumàric
- àcid vainílic
- alcaloides
- aucubina
- catalpol
- cinamil-alcohol
- cumarines
- diosfenol
- diosmina
- dulcita
- flavo-glicòsids
- flavonoides
- glucòsids digitàlics
- glucòsids iridoides
- harpàgid
- harpagòsid
- hesperidina
- hiperòsid
- iridoides
- iso-quercitrina
- kaempferol
- lecitina
- lignans
- luteolina
- manita
- quercetol
- quercitrina
- rutòsid
- saponines